СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 133. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 10-го ЧЕРВНЯ 1950. No. 133. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JUNE 10, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

КОМУНІСТИ ПЕРЕХОДЯТЬ В ПІДПІЛЛЯ

ПОСИЛЮЮТЬ ШПИГУНСЬКЕ РЕМЕСЛО В КОМУНІКАЦІЙНИХ І ПРОМИСЛОВИХ ДІЛЯНКАХ

Вашингтон, 8. червня. — Свідоцтво голови Федерального Бюра Інформацій, Едгара Гувера, складене ще 3-го квітня перед сенатською підкомісією приділів, оприлюднено сьогодні. Гувер домагаючись більшого приділу на працю для відкриття комуністичних затій, виявив, що комуністична колона в Злучени Державах нараховує 500,000 осіб, які, як симпатики комуністів, стоять під проводом 54,174 партійних членів. Ця колона сильніша й більш активна ніж були колинебуть активними націсти або фашисти під час другої світової війни. Комуністи пішли тепер в підпілля, вживають свого коду, тобто тайного жаргону, який має двояке значення і встановили свої власні комісії льояльности для провірки, чи якийсь комуніст не хитається в своїй вірности для партії. Вони втримують своїх шпиів навіть проти своїх партійних провідників і поділили країну на 49 округів. Комуністи не втримують тепер картотеки для реєстрування членів, щоб спис членів не попав в руки американськоо уряду. Їх головні провідники - шпигуни скриваються за дипломадичними паспортами, займаючи часто підрядні місця, як от службовців або сторожів, одначе вони мають повновласти давати вказівки чоловим американським комуністам.

Трудноці Федерального Бюра Інвестигації в досліджуванні комуністичних затій полягають передовсім в тому, що комуністична верхівка вживає до своєї роботи роджених американців, яких важко відрізнити від чужородних большевиків. Вони тепер переводять кампанію за повну інфільтрацію важкого промислу в великих середовищах населення. Найбільше комуністів є в стейті Ню Йорк, бо 25,000, потім в стейтах: Каліфорнія (6,977), Ілиной (3,361), Пенсилвенія (2,876), Огайо (2,834), Мишиген (1,250), Масачусет (1,022) і т. д. Та хоч їх є тільки 54,174 членів, партійні провідники чваняться, що на кожного члена припадає 10 симпатиків, які йдуть по комуністичній лінії і зроблять всяку роботу, яку партія накаже. Вони опановують в першу чергу засоби комунікаційні а дальше пробують опанувати ключеві становища в промислі. Одна така фронтова група каже, що має тисячі моніторів в кожній частині краю. Як тільки якийсь письменник почне виявляти затії комуністів, то вони негайно поведуть кампанію проти нього. Найбільш жалюгідний є факт, що правнича професія дала себе опанувати комуністам і кожна зорганізована група адвокатів стоїть під їх диктатом.

ПРЕЗ. ТРУМАН У СТ. ЛУЇС

Президент Труман виїхав з Вашингтону літаком Індепенденс до Ст. Луїс, звідки поїде до місцевості Колумбія на закінчення шкільного університетського року. Там має виголосити важливу промову про закордонні справи, яка, як кажуть, матиме вплив на піднесення значення Демократичної партії перед осінніми виборами. Друга промова буде виголошена на відкриття пам'ятника Джеферсонав Ст. Луїс.

СЕНАТ УХВАЛИВ 241 ЗАКОНОПРОЄКТІВ ОДНОГО ДНЯ

Сенат Злучених Держав ухвалив у четвер 8. травня 241 законопроєктів упродовж п'яти годин. Крім того сенат відкинув 23 билів. Більша частина належала до так званих — „неспірних".

Сенатська комісія збройних сил ухвалила передати до одобрення повному сенатові біл про продовження на три роки мирового побору до військової служби. У законопроєкті находиться постанова про зрівняння рас у такій редакції, що кожен доброволець може голоситися до частин, складених з його раси. Це противиться змаганням президента, щоб расове питання було виключене у військовій службі.

СПІЛЬНІ НАРАДИ ПРЕДСТАВНИКІВ А.Ф.П. і С.І.О.

Ню Йорк. — У четвер відбулися в готелю Комодор перші спільні наради представників обох [illegible] організацій, а саме Американської Федерації Праці й Конгресу Індустріяльних Організацій. На нарадах було приявних 2,000 делегатів місцевих, краєвих і міжнародніх юній. Предметом нарад була справа переведення передвиборчої кампанії.

УРЯДОВЕЦЬ ДЕПАРТАМЕНТУ ТОРГІВЛІ ОБВИНУВАЧЕНИЙ У КРИВОПРИСЯЗІ

Ню Йорк. — Вилям В. Ремінгтон, урядовець департаменту торівлі у Вашингтоні, поставлений в стан обвинувачення у кривоприсязі за відперання від приналежности до комуністичної партії. Урядова рада льояльности у Вашингтоні в 1949 звільнила його від закидів приналежности до партії, одначе велика федеральна судейська лава в Ню Йорку, перевівши провірку, признала, що він належав давніше до партії, хоч під присягою це заперечив.

ВІДНОВИЛИ СПРАВУ „АМЕРАЗІЇ"

Велика лава присяжних суддів в Ню Йорку прослідкує справу видавництва журналу „Амерейжія", який в 1945 р. видобув від департаменту стейту важливі документи в справі американської політики в Китаю і оприлюднив деякі з них для очевидного вжитку комуністичних ворогів Америки. За це покарано тоді тільки двох людей, хоч арештовано шість. У Вашингтоні найшли докази, що здавлення процесу проти винуватців у видобуванні документів для „Амерейжії", мав зарядити тодішній секретар маринарки, Джеймс Форрестел. Наказ для здавлення дальших слідства мав бути переданий помічником маринарки при Білому Домі, Джеймсом К. Вардаманом. У такий спосіб Білий Дім може бути вмішаний в справу „Амерейджії". Вардаман заперечив посередництво перед сенатською комісією на тайнім засіданні в четвер.

АМЕРИКА ТАВРУЄ УГОДУ В СПРАВІ ПОЛЬСЬКО-НІМЕЦЬКИХ КОРДОНІВ

Вашингтон, 8 червня. — Злучені Держави відмовилися признати окремий мир між Східною Німеччиною й Польщею, заключений у Варшаві для признання рік Одри й Ніси як постійного кордону між німцями й поляками. Знавці політичних відносин кажуть, що Совєтська Росія вже цілком закинула спроби підхліблювання німцям і зробила крок, який може мати важливе значення на майбутнє. Одначе не бракує поглядів, що Росія може ще перехитрити поляків своїми дволичними переговорами і може обстоювати поправку кордону Одра-Ніса, якщо б така „національна пропаганда" могла принести хосен для росіян при змаганнях до повного опанування Польщі. Тоді Росія відновила б пропаганду для прилучення Штетіна, частини Поморя й Шлеську до Німеччини.

Речник департаменту стейту, Майкел Дж. Дермот, оприлюднив заяву, що наладнання польсько-німецьких кордонів мусить бути відложене до мирового договору, і що теперішнє встановлення кордонів є поламанням умови Чотирьох Потуг в Потсдамі. Це важне теж з того боку, що Росія в заміну за кордони на заході засвоїла собі багаті країни на схід від ріки Буга, отже це сталося коштом Німеччини. У комунікаті департаменту стейту подані витяги з угоди в Потсдамі, з промови секретаря стейту Ф. Бирнса в Штутгарті з 6 квітня 1946 і з промови 9 квітня 1947, виголошеної секретарем Джорджом Маршалом після нарад Чужинних Міністрів у Москві.

КОНҐРЕСОВІ ПАЛАТИ ПОГОДИЛИСЯ НАД ОБОРОННИМИ ЗАСОБАМИ ПОЗА КОРДОНАМИ

Конференція обох палат Конгресу погодилася над признанням видатків у висоті $600,000,000 на різнородні оборонні проєкти, в першу чергу на будову інсталяцій на Алясці, коштом сто мільйонів проти можливого нападу ворога з-поза ледоватої полоси. Теж мають бути посилені інсталяції на Тихому океані, а саме на острові Гвам коштом $6,000 000, на острові Кваджелейн коштом $2,000,000 на острові Окінава коштом $13,000,000 і т. д. — разом ці видатки виноситимуть $47,000,000. Крім того призначено на оборону Нової Фунландії, Азорів, Савді Арабії, Лабрадору й Лібії $229, 000,000. З ухваленої суми велика частина піде на домашню оборону, оловно на казарми для цивільних резерв і на повітряні сили для орудування літаконосцями.

ВАШИНГТОН ВІДКИДАЄ РОСІЙСЬКИЙ ПРОТЕСТ ПРОТИ Мак АРТУРА

Злучені Держави сказали Росії, що ген. Доглес МакАртур має повне право звільнювати на пароль японців, засуджених за воєнні злочини американськими й міжнародними трибуналами. Америка сказала теж Москві, що верховний аліянтський командант не має наміру зменшати або змінювати присуди проти японських провідників, які були засуджені давнішим Міжнародним Військовим Трибуналом в Токіо.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ „ВИСОКО ОЦІНЮЄ" РЕЗОЛЮЦІЮ У. Н. С.

У відповідь на переслану Державному Департаментові ухвалену XXII. Конвенцією резолюцію У. Н. Союзу в справі американської закордонної політики, з піддержкою всіх оборонних заходів проти совєтської агресії та зі закликом відповідної допомоги українським визвольним змаганням, державний департамент переслав до УНСоюзу такого листа: —

„Ми одержали Вашого листа з 23-го травня, з висловом Вашої піддержки американській закордонній політиці та з цілим рядом рекомендацій для акції. Ваше зацікавлення в зверненні уваги на ці справи та вислів Ваших поглядів на них і Ваша піддержка для Державного Секретаря були високо оцінені. Вашого листа передано дальше тим урядникам Державного Департаменту, які [illegible] зв'язані зі східно-европейськими справами."

4 ВИРОКИ СМЕРТИ В ПРАЗІ

Прага, 9. червня. — Вчора ввечорі тут проголошено вирок в процесі проти 13 чехів, обвинувачених в змові зі західними дипломатами для повалення комуністичного режиму. Чотирьох обвинувачених засуджено на кару смерти, чотирьох на досмертне ув'язнення а 5-ох останніх на кару тюрми від 15-28 років. Між засудженими на смерть є одна жінка, Міляда Горакова.

Д-Р Я. РУДНИЦЬКИЙ НА ВІДВІДИНАХ В З. Д. А.

В четвер, 8. червня, Редакцію „Свободи" відвідав відомий молодий український вчений та автор багатьох наукових праць, проф. д-р Ярослав Рудницький, тепер професор славістики на Манітобському університеті в Канаді. Проф. Рудницький заступав Манітобський університет на імпрезі інсталяції проф. Колмана президентом Американської Асоціяції Славістів в Кембридж Спрінґс, Па. Професор Рудницький був одушевлений Ню Йорком, хоча мусів його швидко залишити, бо вже 10-го червня бере участь в з'їзді славістів в Гамилтон, Онт., Канада. В цьому з'їзді візьмуть участь з українців ще теж п. Геник-Березовський, Павло Крат і д-р Кисілевський з [illegible] Отавського університету.

УРЯДОВО ВИЗНАНО УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНІСТЬ

ВАЖЛИВЕ ВИЯСНЕННЯ ДЕПАРТАМЕНТУ ЮСТИЦІЇ НА ІНТЕРВЕНЦІЮ З.У.А.Д.КОМІТЕТУ

Філаделфія, 9 червня. Іміграційна і Натуралізаційна Служба Департаменту Справедливости, відповідаючи на інтервенцію Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, поінформувала всі свої уряди, щоби вони при виповнюванні урядових документів вписували, на бажання петентів, українську національність. Досі, як відомо, в американській урядовій фразеології утотожнювано поняття національности з державною приналежністю і українці мали багато клопотів, бо в натуралізаційних заявах та в громадянських паперах їх записувано „поляками", „росіянами" та іншими національностями, відповідно до державно-окупаційної влади на території їхнього походження. У зв'язку з цим, централя ЗУАДКомітету одержувала багато зажалень та нарікань. У вислідi, ЗУАДКомітет звернувся до Іміграційної і Натуралізаційної Служби Департаменту Юстиції, прохаючи авторитетних виснень цеї важливої справи. Лист вислано 19-го травня, а вже 5-го червня наспіла відповідь, в якій Іміграційна і Натуралізаційна Служба інформує, що вона доручила всім своїм урядам, щоби вони в натуралізаційних поданнях узгляднювали такі вияснення щодо національности, як їх подає аплікант.

(Оригінальні тексти листів ЗУАДКомітету та Іміграційної і Натуралізаційної служби в англійській мові і їх українські переклади, — поміщені на стор. 3-тій в цьому числі).

В дальших розмовах представника ЗУАДКомітету у филаделфійській станиці Іміграційної і Натуралізаційної Служби устійнено, що на майбутнє усі українці, що робитимуть старання на в'їзд до Злучених Держав, зможуть подавати в рубриці „нейшинелити" — національність відповідних консулярних формулярів свою національність як українську. — Натомість в рубриці про місце народження треба буде подавати державу, в якій аплікант народився. Назва „Українець" тепер вже буде подана в списках, якими користуються консулярні представники в поодиноких краях. Досі там такої назви не було, натомість була назва „рутенісн" — руснак.

У. Ж. О. А. ЗЛОЖИЛО $306 НА НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОНД

Ню Йорк, 9. червня. — Новооснoване Українське Жіноче Об'єднання передало до канцелярії УККомітету свою першу пожертву на Національний Фонд в сумі $306. Їх зібрано від членів з нагоди заповідженого на день 25-го червня — „Дня Жінки", що відбудеться в Спрінґ Філд, Н. Дж., власне з метою придбання фондів на цілі УККомітету.

ДВОМ НОВОПРИБУЛИМ УКРАЇНЦЯМ ПРИЗНАНО $28,500 ЗА АВТОМОБІЛЕВИЙ ВИПАДОК

Рівергед, Л. Ай., 9. червня. (АП). — Місцевий суд признав $25.000 новоприбулому українцеві Василеві Ісаєчкові та $3,500 його братові Іванові, титулом відшкодовання за автомобільний випадок. Обидва брати, що працюють на фармі та які їхали мотоциклем, потерпіли у випадку від зудару з автом місцевого адвоката Сета А. Гобберда.

ДАЛЬШЕ ПОЛЕГШЕННЯ ЗАХІДНОЇ КОНТРОЛІ В НІМЕЧЧИНІ

АЛІЯНТИ ПРИЗНАЮТЬ НІМЕЧЧИНІ ПРАВО ЗАКЛЮЧУВАТИ ДОГОВОРИ З ІНШИМИ КРАЇНАМИ

Франкфурт, 9. червня. — Висока Комісія західних аліянтів в Німеччині признала вчора право урядові Західно-Німецької Федеративної Републики вести переговори та заключовати договори з іншими країнами без попереднього дозволу окупаційних властей. Це вважається найдальшим кроком в розвитку до суверенности західно-німецького режиму, згідно з „широкою і ліберальною політикою" західних аліянтів у відношенні до Німеччини, встановленою міністрами закордонних справ Злучених Держав, Британії і Франції на останній конференції в Лондоні. Кожний з таких договорів має бути ратифікований парляментом і тоді він матиме зобов'язуючу силу, якщо західні аліянти не зголосять зарезервованого для них права „вета" — спротиву впродовж 21 днів. Формально аліянти ще задержують виключне право вести німецькі закордонні справи, згідно з окупаційним статутом, признаючи тільки нові великі повновласті німецькому урядові. Останній крок західних аліянтів зв'язаний зі справою приступлення Німеччини до Европейської Ради та переговорами в справі Пляну Шумана відносно злуки німецької і [illegible] індустрій. Західно-аліянтське рішення вважається теж одним з „найгрубших калібрів" в східно-західній „холодній війні", бо тоді як Захід признає щораз більші концесії і щораз більшу суверенність самим німцям, Совєти з кожним днем більше закріпощують їх, накидаючи їм свій спосіб життя та змушуючи німців до того поліційним терором.

ЮГОСЛАВІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ПРОСЛІДЖЕННЯ СОВЄТСЬКОЇ ТОРГІВЛІ

Женева, 9. червня. — Югославський представник в Европейській Господарській Комісії Об'єднаних Націй вніс вчора резолюцію, домагаючися міжнародного прослідження „господарської війни", яку Совєти і їх сателіти ведуть проти Югославії. Дохоження має б відбутися на підставі фактів, що їх мали б представити югославський і совєтський уряди. Югославська резолюція викликала справжній переполох в Комісії, бо ніхто не сподівався, що югославський уряд в своїх виступах проти комінформівського господарського бойкоту може піти „аж так далеко". Югославський представник домагається формального признання факту, що між Совєтами і Югославією існує стан „господарської війни".

СТВОРЕНО НОВИЙ УРЯД БЕЛЬГІЇ

Брюссель, 9. червня. — Іменований регентом Карлом новий премієр Бельгії, Жан Дювесарт, створив новий уряд країни, зложений тільки з членів переможної у останніх виборах соціяльно-християнської партії. Міністром закордонних справ в новому уряді є відомий бельгійський державний муж, Поль ван Зееланд. Уряд поставив першим своїм завданням привернення влади короля Леопольда, що перебуває на „добровільному вигнанні" в Швайцарії ще від закінчення війни.

БРИТАНІЯ ЗАКЛОПОТАНА ВЕТЕРАНСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В НІМЕЧЧИНІ

Діссельдорф, Німеччина, 9. червня. — В британських окупаційних колах в Німеччині не скривають свого заклопотання ростом та розвитком німецьких ветеранських організацій в британській зоні. Ці організації існують вже практично в кожній місцевості і постійно збільшуються. Вправді, статутово вони творяться для „практичних цілей" в роді домагань пенсій, кращої опіки над інвалідами і т. п., але в них рівночасно помітні політичні тенденції в напрямку відродження німецького націоналізму.

ПЛЯН ШУМАНА ПОШИРЮЄТЬСЯ ТЕЖ І НА СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Париж, 9. червня. — В останньому часі відбулася в Стокгольмі конференція між представниками французького і [illegible] господарства, у вислідi якої рішено змагати до створення спільного ринку та координації обох господарств, що цілком відповідає плянові Шумана для німецької і французької важких індустрій. Конференція не мала урядового характеру, але її рішення вважається незвичайно важливими для дальшого розвитку французько-німецьких стосунків, що можуть заважити теж на загальному ході історії.

ПЕРЕДБАЧУЄТЬСЯ МОЖЛИВІСТЬ СЕПАРАТНОГО МИРОВОГО ДОГОВОРУ МІЖ СОВЄТАМИ І НІМЕЧЧИНОЮ

Берлін, 9. червня. — В західно-аліянтських колах заповідається можливість, що Совєти ще до кінця цього року підпишуть зі створеною ними маріонетковою східно-німецькою „демократичною республікою" сепаратний мировий договір. Потвердженням цих здогадів мали б бути останні зміни в совєтській адміністрації Німеччини, де дотеперішніх військових комендантів заступлено цивільними комісарами. Проте не вважається, щоби після такого договору Совєти відкликали свої окупаційні війська.

ГОСТРА КРИТИКА ТРИҐВЕ ЛІ

Лейк Сoксес, 9. червня. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Тригве Лі, своїм паломництвом до Москви та виразними тенденціями довести до нового компромісу західних аліянтів в користь Кремля, стягнув на себе гостру критику, як в політичних так і суспільних колах. Відповідаючи на ці критичні закиди, Лі вчора заявив, що він не погоджується зі совєтською тактикою демонстративного бойкоту Об'єднаних Націй з огляду на приявність там національно-китайського представника, стверджуючи рівночасно, що він теж не намовляв Совєтів, щоби вони цю тактику змінили.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЛІ В РОЛІ ЧЕМБЕРЛИНА

Невил Чемберлин, британський міністер закордонних справ, що пішов на уступки Гітлерові й заключив з ним в Мюнхені договір, який мав забезпечити „мир нашій добі", ввійшов в історію як трагічний угодовець. Його невдача не є одначе наукою для Трігве Лі, генерального секретаря Обєднаних Держав. Він теж пропонує, щоб піддатись насильству — в цьому випадку насильству Сталіна — і так змагати впродовж найближчих 20 років до миру в світі. Така є основа його щойно проголошеної 20-літньої мирової програми.

Організація Обєднаних Держав є створена для світового замирення. Тому теж генеральний секретар О. Д. повинен в рямках своїх повновластей робити все можливе, щоб припинити теперішню „холодну війну", яка може кожної хвилини перемінитись в „гарячу". Найавторитетнішим місцем для переговорів між великими потугами, які заанґажовані в холодну війну, були б Обєднані Держави, якби не Совєти. Одначе ці останні бойкотують наради в Обєднаних Державах, щоб таким чином змусити цю міжнародну установу дати в ній місце представникові комуністичного уряду в Китаю і одночасно виключити дотеперішнього представника китайського націоналістичного уряду. Триґве Лі добре робить, коли каже, що Обєднані Держави є форумом, на якому ця справа повинна бути вирішена. Зате зле поступає, коли вдає, що не розуміє, що так не є тому, бо Кремль не хоче піддатись в Обєднаних Державах більшості, а тільки хоче змусити цю установу рішати так, як йому хочеться.

Вернувши з Европи та відвідавши Сталіна Триґве Лі предложив тепер 59 державам, які є членами Обєднаних Держав, меморандум, у якому наводить десять пунктів, які мали б бути підставою запропонованої ним 20-літньої програми для осягнення миру при допомозі Обєднаних Держав. У своєму окремому листі, який доповняє це меморандум, Лі підкреслює, що його 20-літня мирова програма не матиме значнішого успіху, поки не буде вирішене Обєднаними Державами, який представник Китаю має бути перманентним членом Ради Безпеки О. Д. Тому, що ще досі є тим членом представник націоналістичного Китаю, з чим Кремль не погоджується і не погодиться, то становище Триґве Лі є нічим іншим, а тільки *настоюванням, щоб пятим „великаном" у „Великій Пятці"* став представник комуністичного китайського уряду. Лі добре знає, що це відразу не вдасться. Але вірить, що це є одинокий вихід, інакше холодна війна спричинить страшну катастрофу. В першім своїм пункті своєї мирової програми Лі пропонує, щоб не кликати на наради перманентних членів Ради Безпеки О. Д., а тільки закордонних міністрів тих країн і тим самим уможливити Совєтам брати в них участь. Іншими словами, треба б Обєднаним Державам погодитись з дотеперішньою совєтською тактикою бойкоту і згодитись на „порятунок", запропонований Триґве Лі. У своїй мировій програмі Лі пропонує ще „приватні розмови представників пятьох потуг" і нові намагання, щоб дійти до „згоди з боку усіх великодержав в справі ограничення вета" в Раді Безпеки бодай тоді, коли йдеться про мирові злагоди. Усі ці пропозиції не нові й їх можна б прийняти. Але як можна вірити, що при участі Совєтів можна забезпечити в світі права людини та основні свободи? Як можна вірити, що можуть в світі мирно існувати побіч себе дві системи, демократична й тоталітарна? А таке є в програмі Лі.

Мирова програма генерального секретаря Обєднаних Держав, на нашу думку, до миру не зближує. Вона тільки дає Москві нову нагоду саботувати мир і то до часу, поки Кремль не буде мілітарно таким сильним, щоб могти демократіям диктувати. Дін Ачесон, секретар стейту, це дуже добре зрозумів, коли поставився негативно до мирових пропозицій Триґве Лі.

Внутрішньо-українські відносини

Впродовж останніх кількох місяців у внутрішньо-українських відносинах заіснували знову деякі події, які навряд чи дають причини до оптимізму для дальшої консолідації українських визвольних зусиль на міжнародному терені. Вони знову підкреслюють хронічний характер внутрішньо-українських противорічностей, з виразними ознаками тих самих історичних гріхів, що вже нераз заважили трагічно на українській долі. В цьому конкретному випадку маємо на думці те, що можна б назвати „справою Української Національної Ради" та відношення до неї поодиноких політичних груп і партій, зокрема ОУНр під проводом Степана Бандери.

На початку січня цього року, точно з датою 3-го січня, голова делегації ОУНр в УНРаді, проф. І. Вовчук, склав Президії УНРади заяву, видвигаючи цілий ряд домагань ОУНр та у висновку стверджуючи, що доки ці „домагання не будуть узгляднені і не знайдуть позитивної розв'язки, ОУНр не вважає рішення НР за обов'язуючі, припиняє свою співпрацю з НР і не буде її підтримувати". В своєму офіціяльному комунікаті з квітня 1950 Національна Рада дала відповідь і вияснення на домагання ОУНр, виказуючи їх ультимативність, нездійснимість і безпідставність, та відкидаючи їх. Тим самим, участь ОУНр в УНРаді припиняється.

В чому діло? ОУНр домагалася:

1). „Чіткого і виразного становища НР до революційно-визвольної боротьби українського народу, яку, як його збройна сила, веде УПА, очолена і керована діючим на Україні революційно-визвольним центром УГВР, що протиставиться і заперечує експозитуру московської окупації, т. зв. уряд УРСР.

2). „Окресленого і чіткого становища до зовнішньо-політичних потягнень членів НР і близьких співробітників ВО (Виконного Органу) та політичної оцінки їх з погляду самостійницької політики.

3). „Зміни безвідповідальної і небезпечної політики у внутрішньо-українських справах і належної оцінки дотеперішньої діяльности на громадському відтинку членів НР і ВО.

4). „Виразного становища до церковно-релігійних відносин та протидій спробам хаотизувати церковно-релігійне життя, завогнювати міжконфесійну боротьбу.

5). „Зміни антидемократичної конструкції НР, яка спираючись на штучно-механічний партійний паритет, ігноруючи волю і думку цілого громадянства і його контроль, є небезпечною для самостійницької політики і дає підстави нашим ворогам єдинонеділимцям заперечувати перед світом волю цілого народу в його змаганні за державно національну суверенність".

Українська Національна Рада в своєму комунікаті дає вичерпуючі відповіді на всі ці домагання. Вони коротко заключаються в таких твердженнях:

1). Відносно становища УНРади до революційної боротьби в Україні:

УНРада виступала і в майбутньому буде виступати проти того, щоб яка небудь українська політична організація надавала всенаціональній українській визвольній боротьбі на рідних землях партійний характер та використовувала цю боротьбу для своїх вузькопартійних цілей. Визвольна боротьба українського народу вимагає єдиного національно-політичного керівництва і з цією метою була переведена в 1948 році консолідація українських політичних сил та створена Українська Національна Рада, як законодатне тіло Державного Центру, що по визвольних змаганнях в першій світовій війні вийшов закордон як останній уряд суверенної Української Народної Республіки зі своєю армією під натиском сильнішого ворога. Він репрезентує виявлену тоді волю українського народу до самостійного державного життя. Власне цей уряд Української Народної Республіки протиставить український нарід окупаційному урядові УРСР. УНРада відкидає теж як недоцільну і шкідливу концепцію ОУНр творити два Державні Центри, один легальний, що ним мала б бути УНРада, та другий підпільний, що ним мала б бути УГВР. УНРада вважає теж за неправильний і безпідставний закид, що НР і ВО не забрали виразного становища до УГВР, яку ще на нарадах Комісії Реорганізації Державного Центру було визнано як один з революційних чинників на рідних землях. А як не дійшло до порозуміння, то не тільки тому, що ОУНр вимагала визнання УГВР як єдиного чинника діючого на рідних землях, але й тому, що розбіжності між ОУНр і УГВР не дають навіть можливості устійнити, хто саме має право репрезентувати назовні УГВР.

По дальших вияснениях до цієї точки, УНРада дає відповіді та вияснення теж на інші закиди і твердження ОУНр.

2). Відносно виступу членів УНРади назовні, УНРада дала вияснення вже в попередніх комунікатах, стверджуючи, що УНРаду репрезентує назовні її голова або уповноважений заступник, а поодинокі члени можуть репрезентувати лише заступлені в УНРаді свої фракції і тільки в їх імені виступати. Тим самим, УНРада за такі їхні виступи не відповідає, як не відповідає і за виступи членів фракції ОУНр.

3). Відносно внутрішніх громадсько-політичних відносин УНРада вияснює і доказує, що це власне ОУНр започаткувала своїми виступами розкладову акцію.

4). Відносно церковних справ, Президія УНРади виказує безпідставність цеї вимоги, бо вона була здійснена УНРадою ще заки ОУНр її видвигнула. На це теж подається відповідні докази, зазначуючи, що Президія УНРади не вважає себе компетентною втручатися у внутрішньо - організаційні справи церков та їх канонічних правил.

5). Щодо конструкції УНРади, подається такі вияснення:

Фракція ОУНр в своїй заяві, закидуючи УНРаді ніби то недемократичність її конструкції (паритетне представництво в УНРаді політичних груп), винесла свої вимоги щодо перебудови УНРади та внесла на її другу сесію проєкт зміни конституції УНРади та виборчої ординації до неї. Цей проєкт передбачав вибори до УНРади всією, старою і новою, розпорошеною по всьому світу еміґрацією, що в своїй більшій частині стала вже громадянами різних інших держав та зв'язана місцевими інтересами і державними обов'язками своїх нових країн. За тим же проєктом вибори мали би відбуватися перманентно, бо кожного півроку. Друга сесія УНРади не могла інакше поступити, як тільки відкинути цей проєкт і не її вина за те, що ОУНр не спромоглася предложити такий, що відповідав би реальним можливостям і вимогам.

Це в короткому ці справи, що призвели до виступу ОУНр під проводом Степана Бандери з Української Національної Ради. Вони виступають ще яскравіше в світлі деяких інших фактів, про які згадаємо тільки коротко:

Закордонне Представництво УГВР проголосило комунікат, в якому стверджується, що група ОУНр, зглядно її „Закордонні Частини" не мають нічого спільного з УГВР і їм відмовляється права заступа-

(Докінчення на стор. 3-тій).

Іван Кедрин

Всі ми щонайменше — руснаки

В усіх персональних документах кожного новоприбулого до ЗДА знаходиться рубрика „раса". Раса у даному випадку, в американському розумінні, це більш-менш те, що по нашому „народність" чи „національна приналежність": на визначення раси за кольорами шкіри є там інша, окрема рубрика. Наші нові іміґранти, недавні ДП, цих рубрик і своїх пашпортових документах особисто не виповняли, бо це зроблено за них за даними, що їх подало ІРО. Щоб облегшити завдання консулярним урядовцям, кого до якої „раси" зарахувати, американські консуляти у всьому світі мають видану у Вашинґтоні офіційну інструкцію-книжечку з вичисленням усіх можливих „рас"-народностей 5-ти частин світу. З европейських є там усі балтійські народності, чехи і словаки (окремо), окремо теж серби, хорвати і словінці, таксамо як багато сотень інших. Тільки нема української. Отже всі ми записані без нашого відома і без нашої згоди як поляки, або як москалі („рашен"). Котрий українець особисто виповнює ці аркуші чи пак диктує консулярному урядовцеві свої дані та не хоче вибрати собі жадної „раси" напр. з Близького чи Далекого азійського Сходу й рішуче не хоче фіґурувати як поляк чи москаль, той має ще один вихід: стати „руснак-ом". Аякже: з усіх „рас" найбільш відповідає українській руснацька, бо це хоч і архаїчна назва, проте таки назва одної вітки українського народу. В офіційному консулярно - американському виказі народностей всього світу нема назви „українець", але є назва „руснак" (рутініен), пригадуючи нам часи бл. п. австро-угорської монархії. Так і сталося недавно з одною чільною українською громадянкою: клопіт мав із нею генеральний консулят ЗДА у Цюріху (Швайцарія), бо коли вона провірила, що „раса" це народність, а на признання її української народности консулярні урядовці не мали офіціяльного дозволу своїх зверхників, то вона заявила, що радше зречеться візи, як погодиться приїхати до ЗДА за ціну перехрещення її на іншу „расу". Компромісовим виходом для обох сторін було відкриття „руснацької", у скобці „рутенської" раси...

Можна би назвати цей стан скандалом, якби не було у світі стільки скандалів, що це слово нікого сьогодні не бентежить. Нинішня Україна не є навіть совєтським сателітом, бо є звичайною совєтською колонією; проте Україна видніє таки у списку членів Об'єднаних Націй, а напр. британське міністерство закордонних справ висловило бажання обмінятись із Україною окремими дипломатичними представництвами. Вправді з голосом українців Вашинґтон не дуже рахується, проте таки президент ЗДА присилає Конґресові Українців куртуазійне привітання, американські ґенерали виголошують перед американсько-українськими ветеранами похвальні слова у честь хоробрости борців за волю України, Голос Америки переводить пропаґанду українською мовою до українського народу, ЗУАДК є признаною допомоговою організацією у міжнародному маштабі, а сотні установ і організацій в ЗДА, що своє українство зазначують у назві, мають залеґалізовані чартери. І коли навіть говорити про Україну, як про поняття географічне, а українців, як поняття етнічне, коли навіть одне і друге позбавляти актуального значення політичного (хоч і найбільші вороги України та українців не заперечують їм їхньої політичної проблематики, а своїми репресіями, неґаціями і заборонами саме її підкреслюють), то й тоді не можна трактувати українську народність як „неіснуючу". Від Валуївського „не было, нет і не будет" минуло таки скромних кількадесять років, впродовж котрих пощезало багато держав і багато народилось, таких, що про їх „расу" американці не знали. Коли один президент ЗДА підніс принцип самовизначення народів до висот міжнародного права, а вся держава і її великий нарід створили таке поняття свободи, щоби признавати за кожним те, чого він хоче і як він називає себе та як він хоче жити, то як помирити це з промовчуванням в офіційному виказі сучасних народностей української народности?! Як це помирити з американськими поняттями, з пошануванням волі, назви і почувань сотень тисяч американських громадян та американським державно-політичним найактуальнішим інтересом?!

Коли американець хоче закінчити дискусію, він має на це коротке і ядерне слово „нансенс". З отією українською дірою у списку признаваних американцями „рас" це дійсно такий „нансенс", що добру прислугу зробить і українській і американській справі той, хто його чим швидше зліквідує і цю діру залатає відповідним додатковим офіційним обіжником до консулятів. „Дипломати" СССР такими речами не цікавляться, навпаки, вони по суті одобрюють продовжування Валуївщини і вони є на те, щоби слухняно підносити руку, проголошувати „вето" чи виходити з салі. Але може таки знайдуться українські організації в Америці, з Українським Конґресовим Комітетом у проводі, та окремі українські діячі, які втішаються у певних Вашинґтонських кругах деякими впливами, щоби причинитися до ліквідації того жалюгідного, для всіх українців високо-образливого „нансенсу". Може таки вдасться переконати відповідного референта, а коли не його, то його зверхника, що „офіційне" існування народности „руснак" (рутініен), а неіснування „юкрейніен", це точнісінько таксамо, якби хтось хотів ввести в енциклопедію поняття „нюйоркер" чи „пенсилвеніен", а викинув „амерікен". Коли підемо послідовно далі, то можна добалакатися до повного абсурду. Кому в корисТь?!

Ольга Мак. Авторські права застережені!

„ЄЖОВЩИНА"

(Уривок з автобіографічних матеріялів).

16)

Випив цей молодий колись і щось там проти Сталіна сказав. Ну, і взяли його. А в нього, знаєш, жінка молода і близнят мала. От і попав він також до „Пацюка". Питає його „Пацюк": „Ти проти Сталіна такі і такі слова казав? „Казав" — каже. „Як же ти, сякий-такий, осмілився такі слова говорити? Хто тебе намовив?". „Та мене, — каже, — ніхто не намовив, то мої близнюки винні". „Як так, коли твої близнюки ще говорити не вміють!" „Та правда ваша, начальнику дорогий, що говорити не вміють, але кричать, як генерали. Тут ударна кампанія, мені плян треба перевиконувати, а їх, як хто найняв: цілу ніч кричать і спати не дають. Жінка одного носить, а я другого, а вдень замість пляни перевиконувати, то я сплю на роботі. От і вписали мене за недовиконання плянів на чорну дошку. І гірко мені стало: весь час ударником бут, навіть на заклик партії про збільшення дітей в нашій країні свідомо поставився і за десять місяців по шлюбі аж двох вояків Сталінові подарував, а тут мене за те на чорну дошку! От і випив я з горя та й сказав непотрібні слова".

І що ви думаєте? Розжалобив „Пацюка"! А тоді ще впав йому в ноги і проситься: „Будьте отцем рідним! Пожалійте мене, дурака! Більше не буду!"

Той покричав, дав для порядку разів кілька в морду, але через дві неділі таки випустив!

А „Воша" — о-о-о! — то вже не той! Той б'є і за те, що признаєшся, і за те, що не признаєшся. Я от у нього п'ятий місяць, а ніяк йому не можу вгодити. Спочатку били, щоб признавався. Ну, я й „признавався". Потім ще били, бо ніби мало признавався. Я ще „признавався". А тепер уже і сам не пам'ятаю, до чого „напризнавався". А він знову б'є і каже, що я все плутаю. От і вгоди йому!...

На цьому місці розмови урійшов вартовий і наказав мені йти до начальника.

Я був у душі дуже вдячний моєму несподіваному знайомому, що дав мені такі цінні інформації про мого слідчого, і думав над тим, як мені їх використати. При вмілому маневруванні все ж таки можна було улекшити собі долю.

— Ну, заарештований, — звернувся до мене начальник, — що буде далі? Як бачите, у нас жартів нема, і коли треба буде — заморимо до смерти!

Тоді я заговорив:

— От що, начальнику! Я не сумніваюся, що ви можете мене заморити до смерти. Але що вам це дасть? Я і в останню смертну хвилину нічого не скажу, не маю чого говорити! Хіба ви мені не вірите? Будемо говорити розумно: я ні в чому невинен абсолютно, і, думаю, що ви про це добре знаєте. Єдине хіба, що вважаю посередньою причиною свого арешту — це те, що я — син політичного еміґранта і шляхтич з походження. Це не є для вас таємницею, і я більше не маю, в чому признаватися.

Ні, ні! — заперечив слідчий. — Ви заарештовані за цілком іншим обвинуваченням!...

— Можливо! Можливо, що я несвідомо зробив якийсь крок, який вважається каригідним! Тоді скажіть мені — який? Коли я дійсно в чімсь провинився, то, вірте мені, що покаюся!

Ці слова я постарався вигolосити найщирішим тоном і слідкував, яке вони враження зроблять на начальника. Але бажаного впливу не було видно.

— Несвідомий крок? — зіронізував він. — Ні, не вдавай дурня! Бути головою контрреволюційної організації — називається у тебе несвідомим кроком?!

Ці слова викликали у мене цілий вихор думок. Одне було в них добре, що я вже знав, в чому мене обвинувачують. Але, з другого боку, обвинувачення було настільки тяжке, що несумнівно грозило смертною карою. Правда, було абсолютно безпідставне, але підставою могли стати власні зізнання, вимушені тортурами.

Що було робити?

— „Пацюк" тільки не любить, як хто впирається, — пригадалися мені слова в'язня.

Отже, коли не буду „признаватися", то заморять до смерти, як сказав начальник. А коли „признаюся" — то розстріляють!

Треба було обдумати положення, хоч воно виглядало безвихідним...

Тим часом начальник перервав мої думки наказом:

— Покищо, заарештований, ви знову підете до кімнати ч. 22 і будете писати свою автобіографію, але докладно! Починаючи від дитинства, крок за кроком, згадуючи всіх ваших рідних і знайомих, опишіть докладно також юнацькі роки зрілости аж до когось, за кого ви „забули", то буде погано і вам і „забутму"!... Особливо докладно опишіть членів організації і її діяльність. Зрозуміли? Тепер не можете сказати, що не маєте чого писати, як на першому допиті... Для того маєте 200 аркушів паперу і 4 дні часу. Коли буде мало — можемо добавити одного і другого, — додав іронічно. — Дижурний! Відвести заарештованого до кімнати ч. 22!

(Дальше буде).

Документи в справі української національности

Филаделфія, 9 червня. Злучений Український Американський Допомоговий Комітет звернувся в дні 19-го травня до Іміґраційної і Натуралізаційної Служби в Департаменті Справедливости таким листом:

U. S. Department of Justice
Immigration and Naturalization Service
Washington, D. C. May 19, 1950.

Gentlemen,

We have received several complaints from Displaced Persons of Boston District to the effect that local employees of Immigration and Naturalization Service will not fill out "Application for a Certificate of Arrival and Preliminary Form for a Declaration of Intention", page 3, last part of question 6, where there is *Present Nationality* they refuse to accept "Ukrainian" as nationality, advising the use of Polish, Russian or Stateless as such is the ruling of the Immigration Department.

We shall greatly appreciate it if you will advise us in the above matter, and give us your permission to use your letter for publication in Ukrainian press in Ukrainian Language in order to clear up the matter.

Thanking you for your consideration and cooperation, we are

Respectfully yours,
WALTER GALLAN
Executive Director

(Панове: Ми одержали багато зажалень від Переміщених Осіб з Бостонської округи, що місцеві урядовці Іміґраційної і Натуралізаційної Служби не хочуть виповняти „Подання на посвідку приїзду та Початкової Форми Заяви про бажання...", стор. 3, остання частина запиту про теперішню національність, вони відмовляються приймати „Українець" як національність, поручаючи вживати назви Поляк, Росіянин, або Бездержавний, бо таке є рішення Іміґраційного Департаменту.

Будемо дуже вдячні за вказівки в згаданій справі та за дозвіл використати Вашого листа для проголошення в українській пресі в українській мові для виснення цеї справи.

Дякуючи за Вашу уважливість і співпрацю, залишаємось з пошаною до Вас, Володимир Галан, екзекутивний директор.)

У відповідь на цього листа, Іміґраційна і Натуралізаційна Служба Департаменту Справедливости повідомила:

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
IMMIGRATION AND NATURALIZATION SERVICE
Washington, D. C. — June 5, 1950.

Mr. Walter Gallan,
Executive Director, United Ukrainian
American Relief Committee, Inc.
13th and Chestnut Streets,
Philadelphia, 7, Pennsylvania.

Dear Mr. Gallan,

Further reference is made to your letter of May 19, 1950, and to your recent conference with Mr. Karl I. Zimmerman, District Director of this Service at Philadelphia.

The report received from Mr. Zimmerman indicates that the apparent difficulty relating to the making of Declarations of Intention has arisen in Boston office. All the offices of the Service have heretofore been informed that the statements of an applicant for a Declaration of Intention regarding his nationality are to be accepted as conclusive. The Service offices are also directed to advise Clerks of Court handling such matters of the views of the Service.

The matter is being called to the attention of the District Director of this Service at Boston, Massachusetts, in order that all applications for Declarations of Intention containing statements regarding nationality to which the applicants make claim may be accepted by that offiice without delay.

Sincerely,
W. F. KELLY,
Assistant Commissioner,
Enforcement Division

(Дорогий Пане Галан: Покликуюсь на Ваш лист з 19-го травня 1950 та на Вашу конференцію з п. Карлом І. Зимерманом, окружним директором нашої Служби у Филаделфії.

Звіт, одержаний від п. Зимермана, вказує, що деякі трудноці виникли при виповнюванні Заяви Бажання в Бостонській станиці. Від тепер всі станиці Служби поінформовані, що твердження аплікаита в його „Заяві про Бажання" щодо його національности мають бути прийняті як зобов'язуючі. Всім станицям Служби також доручено поінформувати урядовців Судів, які мають до діла з такими справами, про становище Служби.

На цю справу звернено увагу окружному директорові Служби в Бостоні, Масачусетс, щоби всі подання про Заяву Бажання, де є твердження щодо національности, до якої зараховують себе аплікаити, були прийняті урядом без проволоки. З пошаною, В. Ф. Келлі...)

Внутрішньо-українські відносини

(Продовження зі стор. 3.)

ти та говорити в імені УГВР.

Провід т. зв. Закордонних Частин ОУНр відмовив дотеперішнім представникам УГВР права заступати її закордоном.

З кінцем минулого року ведено переговори між ОУН під проводом полковника Андрія Мельника і ОУНр під проводом Степана Бандери та підписано спільний протокол, який закінчився новим непорозумінням та новими антагонізмами.

Степан Бандера надрукував в органі ЗЧ ОУНр, в „Сурмі" з лютого-березня 1950 вияснення „В десяту річницю створення Революційного Проводу в ОУН", в яких відгребує причини і цілі розбиття в Організації Українських Націоналістів, на тему яких вже пролито не тільки багато чорнила, але й крови.

В.П.Стахів, сам член ЗП УГВР і один з передових учасників розламу, відповідає на сторінках паризького „Українського Слова" (21-го травня ц. р., ч. 445) на „вияснення" С. Бандери та „в обороні історичної правди" доказує їх неправдивість. В черговому числі тої самої газети почав свої вияснення на цю саму тему провідний член другої групи ОУН інж. Осип Бойдуник.

Усе це доводить, що після деякого часу замирення на внутрішньо - українському фронті, тепер знову починається „від початку" те саме, що вже так багато разів починалося в українській історії і завжди було прокляттям для українськоо народу та його долі.

Хочеться вірити в здоровий розсудок широких українських мас, що мають вже більше ніж досить тих „вияснень", які нічого не вияснюють, тільки ще більше заплутують внутрішньо-українські відносини в ці грізні часи. Хочеться вірити, що ці широкі маси, які вже так дорого заплатили і платять за ці внутрішні роздори і спори, своїм твердим словом та рішучою поставою таки заставлять партійних вождів припинити цю погубну для українських визвольних змагань партійну боротьбу. Українська Національна Рада є в нинішніх обставинах одиноким виходом з політичного хаосу і хоч вона ще далека від досконалости, але вона без сумніву може до неї поважно наблизитися, якщо ввесь український загал буде в цьому напрямі працювати дооередно, а не відосередно.

Никон Немирен

КІНЕЦЬ У. Г. А.

(СПОГАД З-ПЕРЕД 30 РОКІВ)

(Докінчення)

Під Бершаддю на оглядини І-ої бригади УСС прибув Порайко як панок в цивільній одежі в товаристві грубого уроженця Поділля Затонського, що з оброслим обличчям і сибірською шапкою більше підходив на большевицького вожаку. В своїх промовах висилали вони наших стрільців застромити червоний прапор на верщках Карпат. І справді рушили ми з-під Бершаді на зал. станцію Рудницю, щоб відправитися на фронт. На станції Рудниці, коли поїзд мав рушити, побачили ми сотника Кравця й інших старшин з обозівського „самостійного куріня", що прибули відправлятися до коша ЧУГА. Вигрузилися ми з вагонів на станції Демчин на схід від Чуднова, де стояв штаб І-ої бригади УСС. Наш курінь простояв до Великодних свят в с. Дубиці коло Чуднова, деякі частини бригади зайняли відразу відтинок протипольського фронту на захід від Чуднова недалеко р. Случі. Після свят заалярмовано запільні частини бригади УСС, тому, що поляки прорвали фронт на большевицькому відтинку. Частини бригади УСС зліквідували негайно прорив й обхопили своїми відділами більший відтинок протипольського фронту. Наші відділи на переміну занемали прифронтові села, та відходили на день-два в запілля, щоб знов змінити тих, що занимали фронт. На тих відтинках, де стояли УСС, завжди не вдавалися полякам їхні спроби прориву фронту. Тимто серед прифронтових большевицьких частин УСС-и тішилося пошаною найкращих боєвих відділів.

Тиждень, в якому прийшло до договору між Польщею і УНР, застав наш курінь на позиціях біля м. Романова; наша 9-та сотня займала праве крило куріня в поблизькому селі й удержувала зв'язок з іншою частиною УСС в селі на 15 вертв від нас. Про варшавський договір нічого не знали, тільки від 20. квітня щоденно досвітком були пожвавлені польські наступи на нас; очевидно, все вони були відперті. 25. квітня в неділю ранок пройшов спокійно, тільки чулося гарматні стріли дальше на право і ліво від нас, що після замовкнення гейби посувалися у східньому напрямку. В полудні прийшов наказ відступати й передати цей наказ до частин на право. Я з одним товаришем беремо селянську підводу й ідемо з наказом до частини на право, тоді, коли сотня готується до відвороту.

Та проїхавши 3 версти, стрінули ми двох кіннотчиків УСС, що саме їхали з таким самим наказом до нас від своєї частини. Ми, обмінявшись наказами, повернули назад. З села наша сотня вже вимашерувала, але не було ще й поляків. При дорозі, куди проходила наша сотня, були розкидані примірники польського „Глосу Комуністи"; зробили це кількох большевицьких розвідчиків, що — як ми завважили, коли надігнали свою сотню, — прилучилися до нашого куріня. Саме, коли ми надігнали своїх, сотня прилучилася вже до інших сотень III-го куріня. Відступаючий, III-й курінь минув і Чудків і Дубище, проходячи селами на лівніч від них.

Пристанувши навіч в селі, курінь забезпечив себе заставами з усіх сторін. Над ранком знов прийшлось відпирати поляків, що наступали в заходу. Напір відбито, але після того курінь, використовуючи передишку ворога, почав спішно відступати на схід, тримаючись у відступі по змозі закритого терену. Пройшовши від полудня до вечора великий ліс, з його краю було видно село; на дорозі до села був знищений міст. Молодого стрільця-волиняка, що залишився в У. Г. А. ще з осені 1919 р. вислано провірити, хто є в оселі. Роззувшись, перейшов він брід і дійшов до села; повернувшись сказав, що були поляки й пішли далі на схід.

Курінний представив куріневі положення й пропонував пробиватися на схід; стрільці зневірилися в боєздатність большевиків і заявили, що не будуть їх здоганяти під Москвою, воліли радше піддатися полякам. З того приводу курінний радив розійтися, але стрільці були думки, що безпечніше є капітулювати разом, бо попадаючи в руки поляків одинцем можна скорше наразитися на польські знущання. Рішено знищити припаси амуніції, які ще були, ушкодити зброю й завертати назад. Серед півночі наткнулися ми на польську стійку, що заалярмувала свій відділ; довідавшись в чому річ, і хто ми, поляки сказали: „А це ви ..... сини хотіли нам забрати Львів".

Надійшов польський старшина й запитав стрільців де наші старшини й комісарі. Стрільці відповіли, що повтікали, а на курінного, що був з конем і мав колишній австрійський уланський кожух, сказали, що це вістовий-розвідчик.

Поляки загнали полонених до селянських стодол на ніч; ранком робили ревізію й очевидно пізналися, що й старшини є між нами. З села рушив курінь під малим конвоєм до Бердичева. Першою місцевістю, яку ми проходили, був Троянів між Житомиром та Бердичевом. Серед ночі прибули до Бердичева, де проспались під голим небом на камінях. Вранці знов ревізія, забрали навіть старі накривала (бляпкети). Цілий день просиділи ми в одному городі; вулицями проходили польські солдати, що побачивши нас лихословили. Під вечір дістали ми після троянівського обіду кусок хліба, а вже було цілком темно, коли нас пігнали до великої галі за містом, де ми спершу мусіли викочувати вози на двір, щоб зробити для себе місце. Вранці забрали від нас старшин, а відтак приводили сюди щораз нових полонених наших і большевиків. Одного дня прийшли декілька козаків армії УНР з старшиною, щоб забрати кількох наших для робіт у казармах. Наші стрільці, які пішли з ними, не вернулись більше, тільки залишились в Армії УНР.

За два дні прийшли під конвоєм деякі наші старшини нас відвідати. Вже було відоме, що ціла наша бригада розбита або в полоні, або ще деякі відділи поробили заходи в справі зв'язків з армією УНР. Старшини вже поробили заходи в справі нашого звільнення й дозволу служити в армії УНР. Після їх відходу приїхав польський старшина, який відділив галичан від большевиків. Після того ми під конвоєм пішли на залізничу станцію, де прилучились до нас інші старшини.

Поїздом прибули до Житомира, де над стацийним будинком повів білий прапор з червоним написом: „Хай живе Українська Народня Республіка". На станції залишили нас польські конвойні й ми під проводом наших старшин удалися до будинку російської гімназії ім. Кольцова. Туди прибули до нас деякі наші втікачі з Києва й оповіли про ув'язнення й вивезення большевиками наших старшин з Коша за протибольшевицький виступ II-ої і III-ої бригад УГА на Поділлі. Попали нам згодом у руки й наші львівські часописи „Громадська Думка" і „Впеpед", з яких ми довідалися, як поляки відплатилися згаданим бригадам за їхню допомогу в проломанні большевицького фронту... інтернуванням.

Розважуючи положення під польською й румунською окупаціями — старшини й деякі молодші стрільці рішилися чекати ще дальшого розвитку подій і вступили в ряди армії УНР, хоч як ненависний їм був договір УНР з Польщею. Ті, що не пішли до армії УНР, пішли одні самі домів, інших обняла польська військова команда, коли ми в половині травня віділали до формованої в Бердичеві в казармах на Лисій Горі 6-ої запасової (в галицькій термінології: „запасної") бригади армії УНР.

Хай наша молодь учиться демократичних засад

Зовсім не приманливий час припав на молодість нашої вже тепер — може — відцвітаючої молоді. Знаю одну молоду істоту, що залюбки синтементально жалує, що на її молодості не довелось їй навіть ніколи побувати на справжньому балю. Бо що ж; коли їй було лише кільканадцять років — почалась війна, а тепер приїхала вона — правда — у нормальні відносини нормальної країни, але вже не безжурною юначкою: замужній, з дітьми, під трийцятку — годі уже починати нову, безжурну молодість.

Це нарікання молодої жінки — хоч і дуже примітивне, зовсім не відірване. Наша молодь справді утратила повних десять воєнних років. Це головно великий удар для громадського виховання цієї молоді, для кристалізації її духового обличчя згідно з найвищими людськими демократичними поняттями. Бо цієї кристалізації не знаходила молода українська душа в давній Польщі, що почала своє існування від зради ідеологічних заложень свойого визволення та, тоталітаризуючись, вирощувала у себе національну нетерпимість, несправедливість, і терор. Ще гірша справа з молоддю, вихованою під совєтським режимом. Там узагалі не було змоги пізнати демократичні ідеали, за які боролось і бореться передове людство на протязі віків, бо там своє розуміння і вияснення демократичности згідно з партійним куроом. Війна не лише не сприяла пізнанню демократичних вартостей, але й зовсім їх розбила.

Ударні, демагогічні гасла, що знайшли й дорослих пророків, які вспіли оплюгавити й наші культурні змагання ще до війни, — це одно, що могла дістати наша молодь у цей час і де шукала вона вижитись своїм молодечим, поривним духом. Але коли можна було цим доморослим демагогам відпекатись потім на глум від проповідуваних „ідей" — то молодь осталась над прогалиною: Де ж властиві вартості, куди правдивий шлях, яка справедлива ідея?

Це справи побудови світогляду та його треба будувати, чи перебудувати нашій молоді на загальних, демократичних засадах. Не групова однобічність, але загальне пізнання, і головно правдиве пізнання, на якому можна будувати тривку думку.

Усю небезпеку побудови світогляду на однобічній фразеології виказує тепер молодь Мадярщини, чи Румунії, чи теж східної Німеччини. Ті самі люди, що недавно творили Нову Европу під прапором свастики, знаходять відповідне середовище для своїх помилкових поглядів у державному большевизмі. Та сама молодь, що недавно несла гітлерівські прапори до столиці Третього Райху, з тим самим задурманеним ентузіязмом марширувала останньої неділі до Берліну, змінивши лише прапори.

Думки ті самі, світогляд той сам, якщо можна говорити про думку і світогляд. І це найбільша небезпека. Бо треба будувати світогляд молоді на загальному пізнанні, а не на односторонних закликах. Це не трудно провести нам тут, у Злучених Державах Америки. Пізнати засади американської демократії, пізнати шукання нової провідної верстви американського суспільства за соціяльною справедливістю, за зміцненням державного життя на загальних засадах демократії, що боронить свободи одиниці та рівночасно будує співжиття загалу. Забудьмо про парубоцьку палицю таборового провідництва, що нагадувало кошмар і сваволю воєнного тоталітаризму в Европі.

Зуміймо вийти на широкий, ясний шлях поступового людства, яке у віковій боротьбі здобуло сприятливі життєві засади, що їх звемо загально демократичними. Особиста свобода і загальне добро, толеранція і справедливість, добробут і духова культура — ось його ознаки. Зуміймо переконати себе — заскорузлих у погляді, що демократизм — це сила, — що демократизм — не хаос і демократична влада може бути сильнішою і рішучішою, бо має за собою голос народу. Історія вчить, що тоталітаризми не створювали держав, лише поставали з метою рятувати ці держави перед упадком. У нас мета до світлої побудови світлої держави. То ж і пізнаймо ті великі засади, які здобуло передове людство, щоб ми у свій дім внесли передову думку, ясний погляд і велику ідею, все найкраще, що зуміємо знайти у скарбниці духа великих умів і великих народів.

Т.

ДРУГИЙ РІЧНИЙ ЗІЗД „ЗАРЕВА"

У днях 20. і 21. травня ц. р. відбувся в Мюнхені другий Річний Зїзд Обєднання Українських Студентських Товариств Національного Солідаризму „ЗАРЕВО".

У Зїзді взяло участь понад 40 делегатів та членів Обєднання з таких осередків: Париж, Мюнхен, Ерланген, Берхтесгаден, Лайпгайм, Міттенвальд, Новий Ульм, Тюбінген, а також відпоручники Грацу та Риму.

Перший день Зїзду був призначений організаційним справам. Ділову раду розпочато молитвою, яку відслужив о. Мигаль. Зїздом керувала Президія на чолі з д-ром Данилюком. У звітах уступаючого Проводу зясовано виконану в першій каденції працю. Найбільшу увагу присвячувано працям ділових комісій, що мають за завдання спеціялізувати студентську молодь в поодиноких ділянках науки. Це нові досі непрактиковані ніодним середовищем методи праці. Особливо набирають вони значення в умовах розпорошення членства.

До Проводу „ЗАРЕВА" обрано: М. Антонович — провідник, П. Стерчо та М. Павлюк — заступники провідника, А. Жуковський та О. Шевченко — секретарі, П. Дорожинський — орг. реф., І. Жегуц — фін. реф., Б. Винар — пресовий реф. Контрольна Комісія: М. Данилюк, І. Турянський, В. Нагірняк. Товариський Суд: Б. Цюцюра, Б. Микитчак, А. Фридрих.

В ході нарад виголошено і глибоко продискутовано 6 доповідей. Іван Жегуц у своєму „Проєкті пляну праці Обєднання на майбутнє" подав перспективи розвитку діяльности „ЗАРЕВА" в умовах розпорошення членства. Децентралізація діяльности можлива при існуючій системі ділових комісій. „Про міжнародне студентське положення" доповідав А. Жуковський. Прелегент осудив співпрацю студентства вільних народів з москвофільським Міжнародним Союзом Студентів в Празі й пояснив цей стан браком якоїсь світоглядової бази студентства Заходу. Завданням „ЗАРЕВА" — віднайти духову базу під будову нової міжнародної студентської централі.

Другий день був призначений виключно світоглядовій проблематиці. Інж. Дм. Андрієвський у своїй доповіді „Українська Держава й національна революція" підкреслив політичну рацію признати тяглість української державности від 1918 р. по сьогоднішний день. Це дає нам атути на міжнародному форумі. Завданням української національної революції, як суккупности переоцінки політичних, соціяльних, економічних та культурних вартостей, привернути українську національну владу в суверенній державі. В доповіді „Молодь, як співтворець нових вартостей" Ярослав Гайвас проаналізував розвиток людської думки та соціяльних кляс на протязі віків і їхню участь у вивершенні найдосконалішої суспільної одиниці, якою являється НАЦІЯ. Аналізуючи національно-соціяльні процеси останніх десятиліть під кутом визвольно-революційної дії, прелегент вказав на ті великі завдання, що їх повинна виконати молодь у видвигненні й реалізації нових вартостей.

Марко Антонович у доповіді „Український націоналізм і льокальні патріотизми" дав історичний перегляд всяких спроб льокальних патріотизмів на тлі національним, релігійним чи груповім і вказав на ту велику акцію, яку започаткував і успішно веде український націоналізм у реалізації національної соборности. Михайло Данилюк в доповіді „До проблеми українського організованого примітива" намагався дати ґрунтовну аналізу життя еміграції та окреслити прикмети примітива та висуває твердження, що вся вина розбаненого українського культурного, громадського, студентського, та політичного життя лежить в існуванні та дії українського примітива, який знаходиться у всіх середовищах.

Дводенний Конгрес закінчено ухваленням резолюцій. Учасники Зїзду взяли участь в Панахиді по Сл. П. Симонові Петлюрі та Полк. Є. Коновальцеві. Доповідь проф. Ю. Бойка „Вожді Української Національної Революції" відложена на пізніше.

Треба відмітити, що в Зїзді взяли участь і представники католицької „Обнови" та ідеологічного Т-ва ім. М. Міхновського. Вони вложили теж свій вклад до збагачення дискусії над порушуваною широкою проблематикою. Їх участь вплинула на послаблення ізоляційних тенденцій окремих ідеологічних середовищ. Чисельна участь доросту в Зїзді свідчить про ріст Обєднання та про зацікавлення методами праці Централі з боку молодих студентських кадрів.

Дружня атмосфера учасників, уродженців усіх частин Соборної України, без огляду на вік чи заавансованість у студіях, хай послужить доказом духової та організаційної спаяности молодого націоналістичного середовища.

А. Жук

ПОДЯКА:

Щиру подяку складаємо Високоповажанному Панству Марії і Григорієви Шулькам, 841 North Eutow St., Baltimore 1, Md. за уділену нам сердечну і безінтересовну поміч в перших днях нашого побуту в З.Д.А. Зокрема щиро дякуємо за виготовлення ашурансу і за батьківське, гостинне прийняття нашого сестрінка в їх домі.

Анна і Мирослав Зобнів,
Мирон Доврововльський.
Rosewood, Tr. School,
Owing Mills, Md.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ПІТСБУРГ, ПА.

Драматичне Т-во „Світанок"

Треба витати піонірів культурної праці, які не дивлячись на різні перешкоди і труднощі, силою своєї волі основали в Пітсбурґу Драматичне Товариство „Світанок".

На чолі Т-ва стали: пп.Криштальський Роман, Комічак Михайло, Сірий Йосип та Костинський Кость, що є запорукою поважної і мистецької праці.

Від щирого серця бажаємо Т-ву сил і успіху в дальшій продуктивній роботі.

Перша вистава „Веселий вечір", яка відбулася в неділю 21. травня ц. р. в Литовській салі, виявила, що в Т-ві зібралися талановиті, хоч здебільша початкуючі сили. Вистава, яка складалась з мініатюр-скечів, пройшла з успіхом, не зважаючи на короткий час для підготовки.

Ділове та енергійне завзяття голови п. Криштальського і адміністративного директора п. Комічака, дало позитивні наслідки праці.

Режисура, яка спочиває в руках п. Сірого та п. Костинського, зробила те, що мініятюри, як на початок, були мистецьки опрацьовані і дали глядачам повну насолоду.

Віримо, що Т-во на тому не попристане, а попровадить свою корисну працю далі, енергійно поборюючи деякі неприхильно наставлені елементи.

Вдало вставлені в скечах деякі слова американського вжитку, надавали мініятюрам веселого, своєрідного характеру.

В ролях п. Костинський показав свою різнобарвну сценічну здібність в грі і співі. Він є великим здобутком для молодого театру.

Гідною партнеркою п. Костинського була п. Ганна Костинська. Лише шкода, що маючи добрий голос не приймала деяких співочих репитицій, що робило враження незакінчености. На сцені поводилась свобідно.

Багаті сценічні здібности виявив п. Комінчак, виконуючи свою ролю з життям.

Теж п. Комінчак Ганна віддала цілком добре свою ролю. В модерному репертуарі почувала себе дуже добре.

Дуже добре репрезентується на сцені п. Катерина Малюк, яка володіє дзвінким, приємним голосом. Свою ролю виконала вдало, лише при сценічних здібностях варто дещо звернути увагу на дикційні нюанси.

Маючи сценічний голос з прекрасною дикцією, п. Галя Сивак створила знаменитого типа, лише рухи в мізансцені були обмежені і почувалася деяка непевність себе, що звичайно минеться при дальшій праці.

Текстово опанував ролю п. Стечо цілком добре, лише загально низька тонація при партіях з високою тонацією, розхолоджувала настрій. Опанувавши тонацію може бути досить корисною театральною силою.

Невеличка роля п. Марії Сивак була виконана симпатично. В дальшій праці може виявити свої поки що укриті здібности.

Ці зауваги, це не критика, а лише „обсервації з боку" зі щирим бажанням поодиноким виконавцям, як і цілому ансамблеві повного успіху в майбутньому.

Появу драм. Т-ва „Світанок" на нашому терені можна вважати великим культурним осягом.

Довідуємось, що Т-во приготовляє такі постанови: „Наталка Полтавка", „Запорожський скарб", „Мина Мазайло". Щасти Боже!

Обсерватор

ШІКАГО, ІЛЛ.

На Національний Фонд

При Лізі Американців Українського Походження в Шікаго покликано Комітет Національного Фонду. До складу його ввійшли пп.: Т. Шпікула, голова, Матвіїв, заст. голови, Децик, рек. секр., Гульчій, фінансова секретарка, д-р Смук, скарбник, Івацук, реф. інформації.

Національну вкладку можна вплатити в приміщенні Відділів Українського Народного Союзу, 841 Норт Вестерн Евеня, в середи і в пятниці від год. 8-10 ввечорі і в неділі від год. 12-3 пополудні.

Комітет закликає усіх в Шікаго і околиці сповнити свій громадянський обов'язок і — вплатити в якнайкоротшому часі свою національну вкладку. Хто скорше дає — два рази дає!

Одночасно Комітет проголошує листу Ч. 1. тих громадян, що вже сповнили свій почесний обов'язок і вплатили свою національну вкладку в цілости або частинно:

Зібрав п. Т. Шпікула: — Т. Шпікула $25; Відділ 221 УНС. $25; Григорій Павук $20; Пилип Васильовський $10; Роман Мартинюк $10; Яків Вюк $10; Д-р І. Витанович $10; Д-р М. Комарянський $10; Д-р І. Смук $100. — Разом $220.

Зібрав п. І. Дужанський: — Андрій Косович $25; Наталя Балицька $10; Інж. Ю. Артюшенко $10. — Разом $45.

Зібрала п. К. Гульчій: — Павлина Немилович $10; Йосип Гонсьор $10; Дмитро Регуш $10; Василь Пелех $10; Олександра Паламар $10; Ярослав Кулина $10; Володимир Вітовський $10. — Разом $75.

Зібрав п. Ігор Гуменюк: — Андрій Стецюк $10; Михайло Винницький $10; Ігор Гуменюк $10; Богдан Пелехович $25; Антін Артимович $10. — Разом $65.

Зібрав п. Попіль: — Михайло Васильців $5; Петро Марійчин $10; Борис Горбенко $10; П. Зінченко $5; Т. Дацьків $5; Лев Тягнибік $10; Гордій Шило $5. — Разом $50.

Зібрав 301 відділ УНС.: — В. Івацук $25; С. Мацкевич $10; М. Горний $10; Д. Островський $5; Марта Березовська $2; В. Музика $2. — Разом дол. 54.

Разом на першу листу на Національний Фонд зібрано — долярів 509.00, які переслано до Українського Конгресового Комітету.

Реф. Інф. Комітету.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тов, Вільна Україна, від. 152, повідомляє своїх членів і членкинь, що місячні збори відбудуться в середу, 14. червня, о год. 8:30 ввечер, на 180 William St., Ukrainian Center. Проситься усіх членів конче прибути на збори, бо є важна справа, як рівнож справоздання з Конвенції. Хто не прийде на збори, щоби потім не жалував. — І. Вакум, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 21. квітня 1950 р., померла по довгій і тяжкій недузі в 61. році життя

ПАРАСКЕВІЯ ЗВІР,

довголітня членкиня від. 158, УН Союзу в Брукліні, Н. Й.

Покійна походила з міста Сколє, Зах. Україна. Полишила в смутку мужа Франка, 3 синів: Мирона, Володимира і Франка, 2 замужні дочки: Славку і Стефанію. Похорон відбувся 25. квітня з погребового заведення до Укр. Гр.-Кат. Церкви Свя св. Духа, при North 5th St., при участи родини і знакомих на цвинтар св. Івана в Mespeth, N. Y.

В. Їй П.

В. Баглай, секр.

Дня 24. травня 1950 р., по довгій недузі помер у 66. році життя

НИКОЛА НАБЕРЕЖНИЙ,

довголітний член Бр. св. О. Николая, від. 175 УНСоюзу в Дітройт, Мич. Покійний походив з села Дубно, повіт Ланцут, Україна.

Полишив в глибокім смутку, жену Маланю, одного сина, три дочки, всі подружені, десять внуків, одного правнука. Похорон відбувся 27. травня з дому жалоби при участи рідних та знакомих до православної церкви, відтак на цвинтар Grand Lawn.

В. Й. П.

В. Бартош, секр.

ТАРЗАН, ч. 2362. Тантор розчавив своїх ворогів.

Дикий вистріл падаючого ловця вцілив Тантора в плече.

Витрублюючи з люті, він пішов у наступ.

Заки ще ловці Манзена спромоглися викарабкатися, могутній удар Тантора їх розторощив!

А їх оголомшений провідник гнав зі страху в джунглі.